

Kriminalitet som livsstil

Föreläsning av B Robert Andersson

Gunnar Bergström

Livsstil: Definition

En livsstil är en serie stelbenta samverkande mönster(och deras understödjande trossystem)som vanemässigt ageras ut för att handskas med livets vardagsproblem

Vi har 3 möjliga strategier

1. Anpassning

2. Livsstil

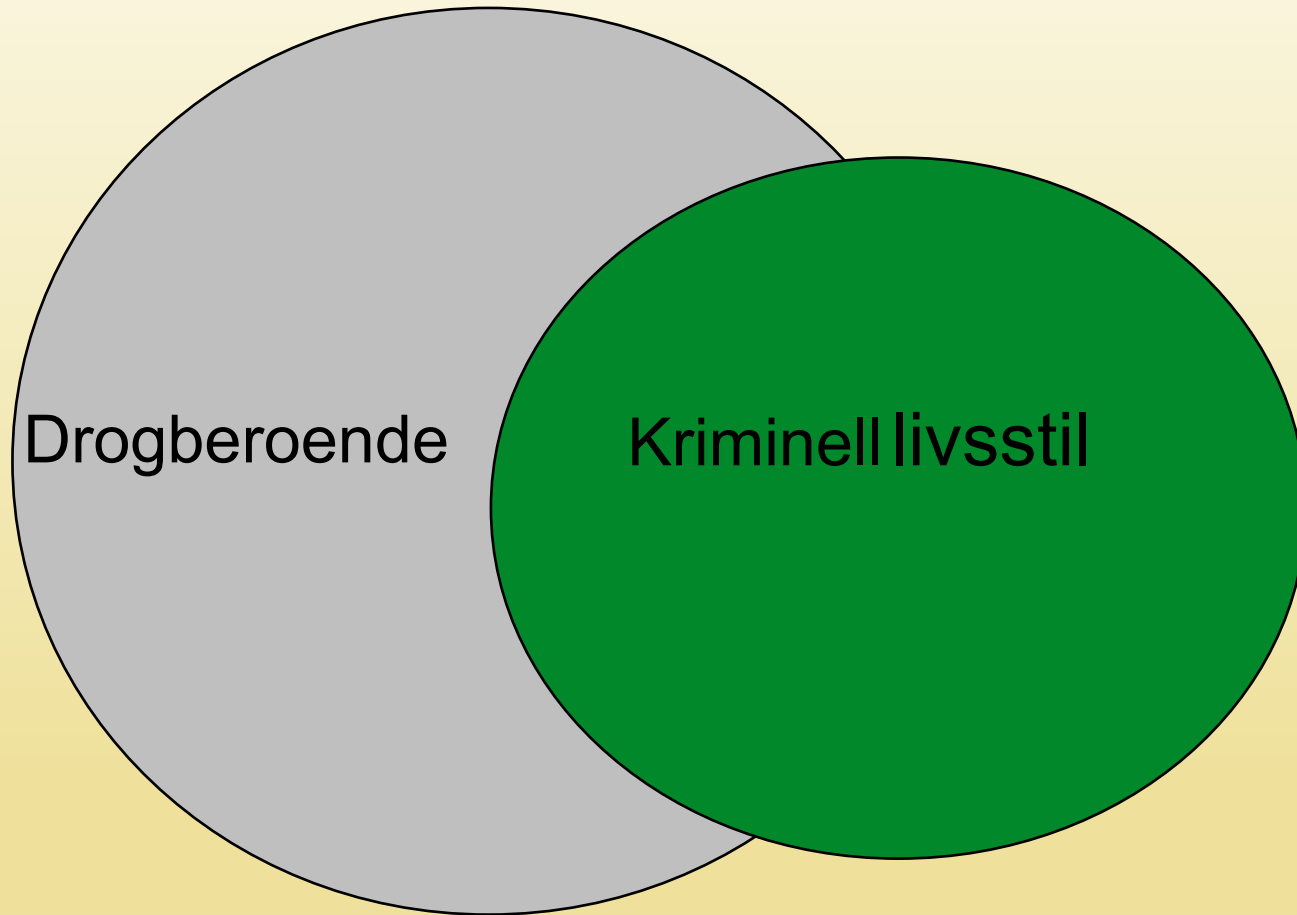
3. Förtvivlan

Anpassning

Livsstil

Förtvivlan

Livstil och beroende

Problem som ofta kommer tillsammans

- Kriminalitet
- Kemiskt beroende
- Asocialt beteende
- Ätstörningar
- Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD), reaktioner på traumatiska upplevelser
- Depression
- Läs och skrivsvårigheter
- Medberoende, dvs. ungdomen är en del av en familj där någon annan är kemiskt beroende
- Sexuella störningar: övergrepp - som offer eller förövare, promiskuitet, prostitution
- Pyromani och eldanläggelse
- ADHD och andra neuropsykiatriska funktionshinder

Strategiska brott
bland unga på 2010-
talet

Källa: Brå

Vissa brottstyper är varningssignaler

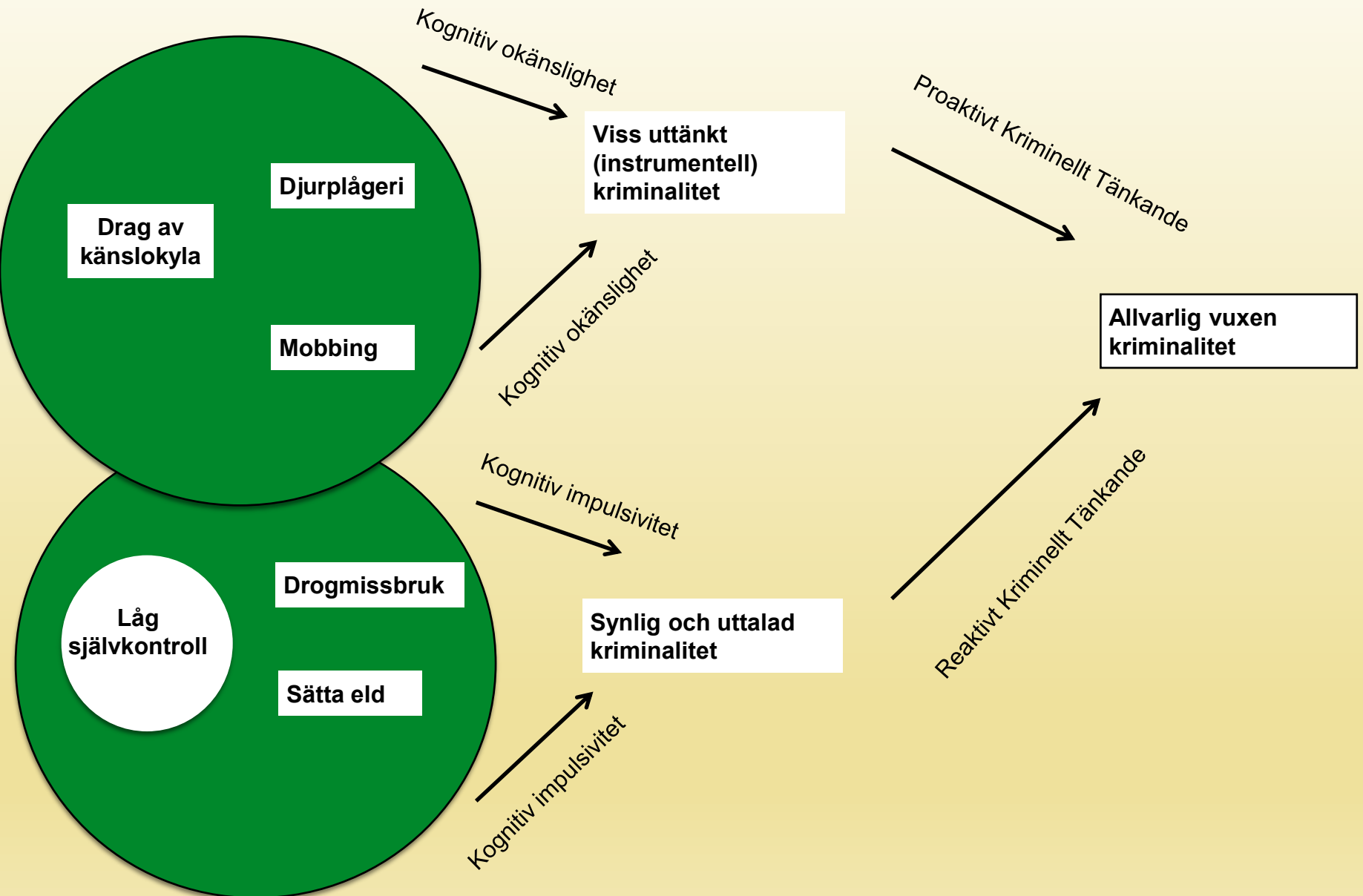
Pojkar

- Rån - främst *personrån*, men även butiksrån och i vissa fall bankrån. Drygt hälften av de som i sin första lagföring lagförs för rån återfaller i 4 eller fler lagföringar inom de närmaste 7-8 åren
- Grov stöld
- Narkotikabrott
- Brott mot allmän verksamhet - vanligen våld och hot mot tjänsteman och övergrepp i rättssak

Flickor

- Våld och hot mot tjänsteman
- Olaga hot
- Narkotikabrott

En antisocial utveckling II

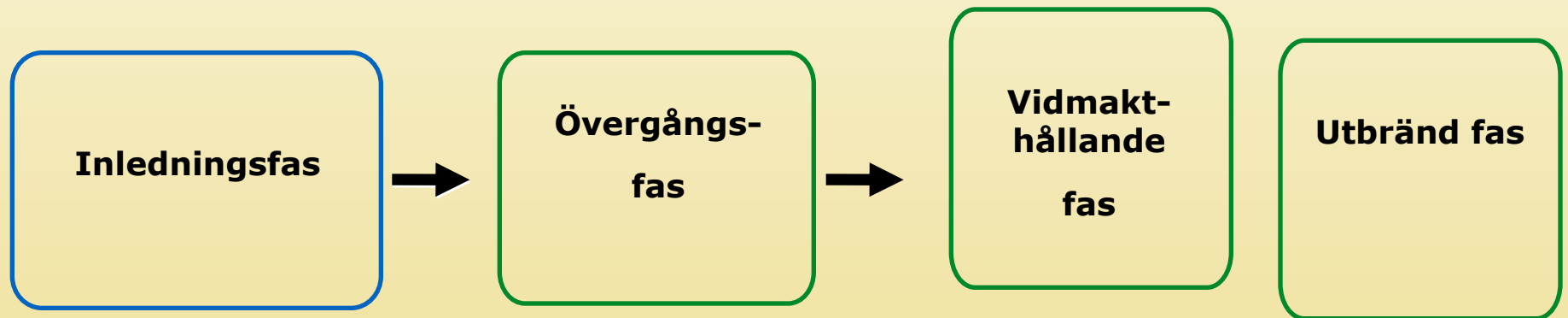

KRIMINELL KARRIÄR

- Brottdebuten sker vanligen i åldern 8–14 år och upphörandet sker vanligen i 20–29 års ålder.
- Brottaktiviteten är som högst i åldern 15–19 år. En tidig brottdebut talar normalt sett för en längre period av brottaktivitet och ett större antal brott.
- En liten andel unga som begår brott, och som vanligen debuterat tidigt, står för en stor andel av den totala brottsligheten
- Upp till 20 års ålder tenderar brottsaktiva att begå brott tillsammans med andra. Därefter blir det vanligare att begå brott på egen hand.

Utvecklingen av trossystem som är förenligt med en kriminell livsstil

Utvecklingen av trossystem som är förenligt med en kriminell livsstil

Övergångsfas

```
graph TD; A[Övergångsfas] --- B[Förväntningar på övervägande positiva konsekvenser av brott]; A --- C[Brottsliga färdigheter]
```

Förväntningar på
övervägande positiva
konsekvenser av brott

Brottsliga
färdigheter

Några exempel på P och P

- Spänning/lust
- Makt/kontroll
- Status "Respekt"
- Kamrater
- Förväntningar
- Pengar

NARKOTIKA

NARKOTIKAKONFLIK
TER BAKOM MÅNGA
SKJUTNINGAR

HANDLAR INTE
ALLTID OM STORA
PENGAR

HEDER, MAKT, KONTROLL,

"Men min forskning och erfarenhet visar att de flesta konflikter är väldigt personrelaterade och har väldigt triviala ursprung

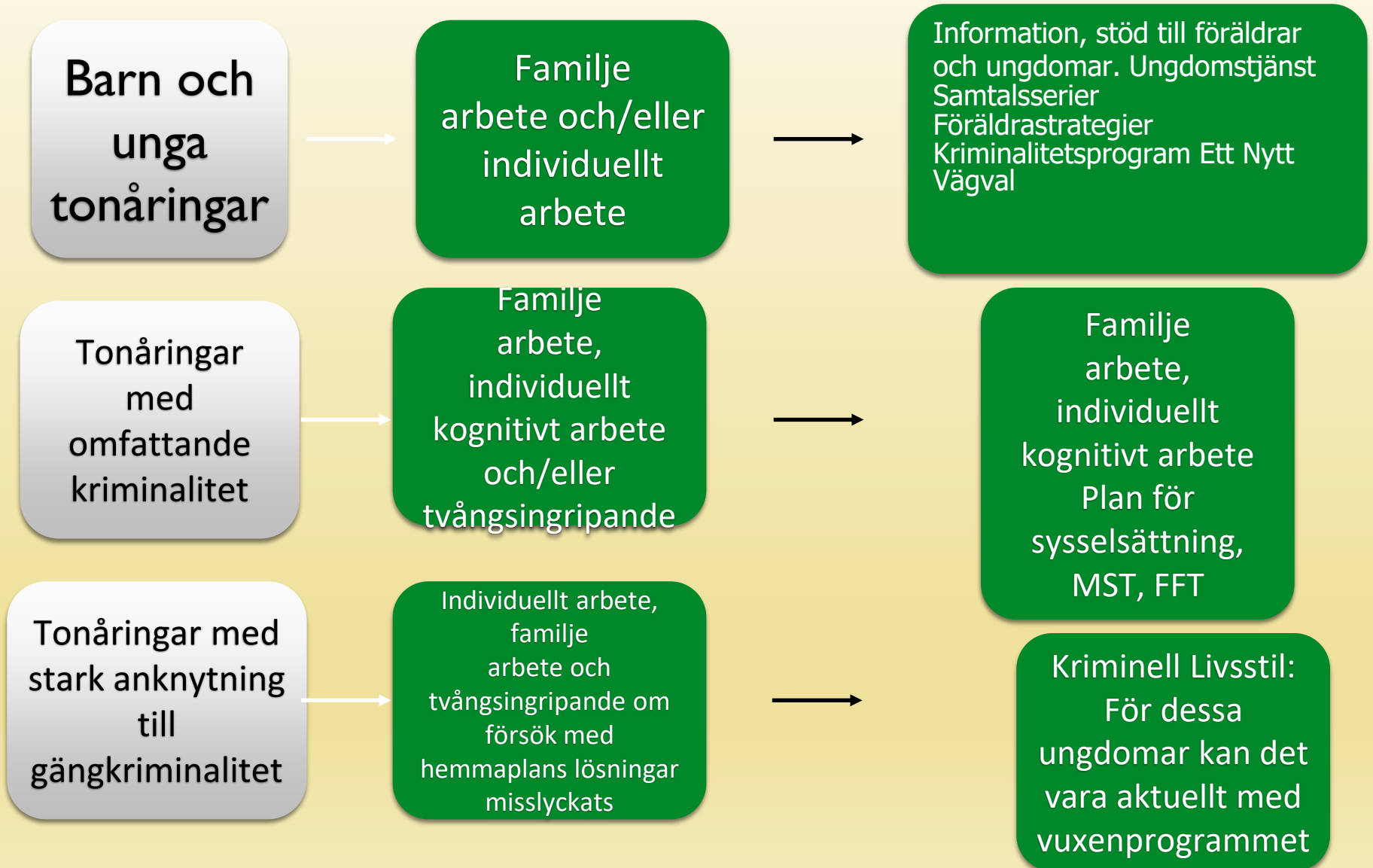
Någon kan ha dejtat fel person, hälsat på fel sätt eller på något annat sätt gjort att någon känt sig kränkt eller förnedrad. Hämnden i form av ett våldsbrott – numera ofta en skjutning – riskerar att dra in andra i konflikten."

Amir Rostami

DRIVKRAFTER

- REVIR
- MAKT OCH KONTROLL
- HÄMND
- NARKOTIKAHANDEL
- LÅG IMPULSKONTROLL
- LÖST SAMMANSATTA NÄTVERK
- SLÄKTLOJALITETER
- OMOGNA UNGA MÄN

Vilka insatser är relevanta för olika ungdomsgrupper?

Faktorer som vidmakthåller en kriminell livsstil

- Rädsla för förändring
- Kemiskt beroende
- Känslokontroll
- Bristande tro på sin förmåga vad gäller handlingar som är oförenliga med kriminalitet
- Möjliggörande personliga relationer
- Fysiska förändringar
- Orsaksförklaringar
- Ritualer
- Kriminella Tankemönster
- Minskade och försvunna sociala färdigheter
- Självbild och självvettikettering
- Betingning
- Mål och värderingar
- Gruppptryck

Kriminalitet som livsstil

Villkor

Val

Tankemönster

Beteende

Tillgivenhet

**Sinnes
stimulans**

Självbild

- Rädsla/skam

Låg empati
Moraliskt tänkande på nivå
1-2
Svaga reflexer för empati
och konsekvenser
Känslökyla

**Framväxande
Livsbeslut**

↑
**Grundläggande
faktorer**

- Spännings-sökande
- Negativa känslor

Rättfärdigande

Avskärmning

Utvaldhet

**Makt
orientering**

Superoptimism

**Intellektuell
lättja**

Osammanhängande

**Bryta sociala
regler**

**Kränkande
uppträdande i
relationer med
andra**

Njutningslystnad

Oansvarighet

De två typerna av kriminalitet

Proaktiv kriminalitet: Planerad, kallblodig, förberedd och målinriktad

Reaktiv Kriminalitet: Spontan, humörstyrd och oöverlagd

Sentimentalitet som pseudosamvete

- Sentimentalitet ingår inte längre i livstilssteorins grundmodell då det saknar samband med Proaktivt och Reaktivt tänkande.
- Sentimentalitet kan ändå fungera som ett pseudosamvete för personer med svagt eller frånvarande samvete.
- Det bygger på missuppfattningen att man kan kompensera ett brott med en god gärning.

Förändring

Enligt behovsprincipen ska behandlingen inriktas mot riskfaktorer (s.k. kriminogena faktorer) som, när de påverkas, kan minska kriminaliteten. Exempel på sådana riskfaktorer är

- Drogmissbruk
- Kriminella vänner
- Asociala personlighetsdrag
- Kriminella tankemönster

Det kan vara värt att här nämna att det finns skäl att hävda att arbete med självkänslan som grundfokus inte påverkar kriminaliteten direkt, men det är en tänkbar hypotes att det kan vara viktigt om det sker parallellt med arbetet med att utmana kriminella tankar.

Tre faser för förändring

- 1. Förberedelse** *motiverande samtal, förändringsplanering och med att bygga en allians*
- 2. Handling** *kognitiv beteendeterapi och social färdighetsträning*
- 3. Uppföljning** *införliva de nya färdigheterna och tankarna hos klienten.*

Att lämna kriminaliteten

Tre stadier av upphörande/avhopp

1. Det primära upphörandet innebär att helt enkelt inte begå brott under en period,
2. Det sekundära även omfattar en förändring i självbilden hos en individ som befinner sig i upphörandeprocessen.
3. Ett tertiärt upphörande blir möjligt först när omgivningen också bekräftar individen som någon som inte begår brott.

Viktiga faktorer

Att upphöra med att begå brott är ett beslut som påverkas av både pådrivande och lockande faktorer,

- **Pådrivande faktorer** upplevs som negativa och ökar motivationen att lämna den kriminella livsföringen
- **Lockande faktorer** är de positiva aspekterna av att leva ett annorlunda och mer konventionellt liv i framtiden. Båda dessa typer av faktorer kan bidra till att en individ vill lämna ett kriminellt livssammanhang och upphöra med brott.

Två tankestilar försvårar upphörandet

- **Misstro** , det vill säga bristande tillit till andra
- **Negativ självtillit**, det vill säga bristande tro på sig själv

TANKE-
STILAR

Två tankestilar underlättar upphörandet

- **Hopp**
- **Accepterande av ansvar**

? B Robert Andersson

?

? Facebook; B Robert Andersson

?

? www.stiftkrim.se

? mentor@stiftkrim.se

?

? www.vertikalutveckling.nu

?

? robert@vertikalutveckling.nu

?

?